

Oponentní posudek na diplomovou práci

Autor diplomové práce: **Tam Vu Thanh**

Název diplomové práce: **Ústavněprávní ochrana tělesné integrity pacientů**

Vedoucí diplomové práce: **doc. JUDr. Helena Hofmannová, Ph.D.**

Posudek vypracovala: **JUDr. Miluše Kindlová, M. Jur., Ph.D.**

Hodnocení obsahu diplomové práce

Tam Vu Thanh si vybral jako cíl své diplomové práce zodpovězení několika otázek, a sice jak lze dle našeho právního systému chápat institut tělesné integrity a jakými právními prostředky je chráněna tělesná integrita pacientů. Za cíl si vytýčil i analýzu několika specifických zásahů do jejich tělesné integrity.

Práce je po stručném Úvodu rozdělena na dvě hlavní části – Obecnou část, v níž autor rozebírá řadu relevantních pojmů, které dále v práci používá (pacient, tělesná integrita, informovaný souhlas, dříve vyslovené přání a další), a Zvláštní část, ve které do bližší míry podrobností rozebírá některé vybrané zásahy do tělesné integrity pacientů (nucené sterilizace, změna pohlaví transsexuálních pacientů, povinné očkování, eutanázie a výhrada svědomí vůči aplikaci transfúze). Následuje Závěr a příslušné seznamy citovaných zkratk, literatury a judikatury.

V rámci Obecné části diplomant nejprve shledává nejužší spojení ochrany tělesné integrity pacientů s čl. 7 Listiny, tedy právem na nedotknutelnost osoby, a s čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech, tedy právem na ochranu soukromého a rodinného života. Reflektuje i příslušné normy v Úmluvě o lidských právech a biomedicíně. Pozitivně hodnotím zejména to, jak podrobně, ale přehledně analyzuje pojem informovaného souhlasu a výjimek z něho v rovině zákona. Obohacující byla i analýza institutu tzv. dříve vysloveného přání a srovnání jeho právní úpravy s podrobnější úpravou ve Spojeném království (ohledně podmínek pro nerespektování takto vysloveného přání pacienta v budoucnu).

Ve Zvláštní části mě zaujalo, že u jednotlivých vybraných typů zásahů do tělesné integrity diplomant dokázal propojit pohled akademický, vnitrostátní i evropský. Kriticky se zaměřuje zejména na problematiku podmínky fyzické změny pohlaví (a sterilizace) k uznání jiného pohlaví a konfrontuje rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 As 199/2018 s relevantní judikaturou štrasburského soudu. Protiústavnost právní úpravy shledává diplomant zejména v absenci opravdového svobodného souhlasu ze strany transsexuálních pacientů, přičemž zároveň neshledává žádný jiný legitimní důvod, proč by mohla být právní úprava ústavně-konformní. Obdobně kritický je diplomant k právní úpravě povinného očkování, zejména

k otázce naplnění podmínky výhrady zákona, ale zdá se, že i ve vztahu k přiměřenosti právní úpravy, přičemž se domnívá, že by měl Ústavní soud svou dosavadní judikaturu k otázce ústavnosti povinného očkování přehodnotit a použít přísnější přezkum.

Hodnocení obsahové stránky diplomové práce je z mojí strany velmi kladné, protože student analyzoval své vytčené otázky a poskytl velmi kvalitní obrázek pole zásahů do tělesné integrity pacientů, aniž by se omezil na pouhý popis relevantní „jasné“ právní úpravy.

Diplomant se mohl vydat i cestou větší specializace na jeden či dva vybrané problémy a ty rozebrat mnohem hlouběji, i vzhledem k tomu, že k některým otázkám existuje například zahraniční judikatura, která nabízí jiný pohled než český či štrasburský lidskoprávní režim (např. k otázkám vyžádané euthanasie z hlediska toho, zda lze „právo na smrt“ vyvodit z „práva na život“, kterou kanadský Nejvyšší soud zodpověděl v rozsudku *Carter v Canada (AG)* 2015 SCC 5 kladně). Obdobně bylo možné zamyslet se hlouběji nad problematikou výhrady svědomí, kterou uvádí jak v kontextu odmítání krevní transfuze, tak povinného očkování (dokonce ji zde označuje za jediný dostupný prostředek, který mohou zákonní zástupci použít, dokud Ústavní soud nezmění svou judikaturu stran ústavnosti povinného očkování). Rozumím však, že toto je dáno „přehledovým“ cílem diplomanta ve své práci a nikoli faktem, že by si nebyl těchto jiných přístupů či kritických bodů vědom (cituje z literatury, která se i těmito aspekty zabývá). Uznávám a chválím ale, že – jak už bylo částečně zmíněno výše – diplomant často přináší komparativní poznámky zejména z britského právního prostoru a že ve své práci čerpá z velmi četné akademické literatury, české i zahraniční.

Malé výtky směřuji vůči některým nepřesnostem, které se v práci tu a tam objevují, někdy docela překvapivě, s ohledem na jinak poměrně vyzrálý „ústavněprávní slovník“ diplomanta. Student např. u povinného očkování uvádí, že se nejprve zaměří na problematiku naplnění podmínky výhrady zákona a posléze na otázku souladu s ústavním pořádkem (str. 75), ačkoliv obojí je samozřejmě věcí ústavněprávní konformity. Dále upozorňuje, že „stav nouze“ dle zákona o zdravotních službách nutno odlišovat od „stavu nouze“ dle ústavního zákona o bezpečnosti ČR. Ačkoliv i v médiích dochází k přejmenování nouzového stavu na stav nouze, v právníkové diplomové práci to není adekvátní.

Hodnocení formálních kritérií diplomové práce

Diplomová práce má navzdory složitému tématu jasnou a velmi přehlednou strukturu a je stylisticky psána pěkným jazykem. Poněkud rušivě působí nemalé množství gramatických chyb, někdy vynechaná slova ve větě a místy (především v Obecné části) několikeré opakování již dříve řečeného. Na stranu druhou diplomant používá řádnou citační kulturu a pracuje s velkým množstvím zahraniční (mezinárodní) literatury i judikatury.

Celkový závěr

Diplomovou práci hodnotím obsahově jako velmi zdařilou. Zvolené téma zpracovává kvalitně a přemýšlivě. Diplomant prokázal, že je schopný relevantní ústavněprávní analýzy,

že dokáže argumentovat se znalostí příslušných ústavních principů, že propojuje českou a evropskou rovinu ochrany lidských práv, že rozumí pojmům jako pozitivní závazky na straně státu či ochranná funkce základního práva a že to vše umí zahrnout do své práce. Z názorů diplomanta je zřejmé, že velký důraz klade na princip autonomie a sebeurčení jednotlivce, a to zejména v podobě požadavku na kvalitu informovaného souhlasu či přísného zkoumání proporcionality zásahu do tělesné integrity pacienta, ke kterému dochází bez jeho souhlasu. Práce je i v tomto ohledu velmi vyvážená a konsistentní.

V rámci ústní obhajoby diplomové práce by bylo možné zabývat se některou specializovanou problematikou z její Zvláštní části a věnovat se jí ve světle aktuálních otázek (např. jaké úvahy bude muset řešit Ústavní soud při rozhodování o ústavnosti § 29 občanského zákoníku o změně pohlaví, popř. problematika možného povinného očkování proti koronaviru, byť jen u některých profesí atd.). Nebo by bylo zajímavé pokusit se naopak o určitou syntézu poznatků, které diplomant získal při studiu jednotlivých vybraných zásahů do tělesné integrity pacientů.

V Říčanech dne 17.8.2020

Miluše Kindlová